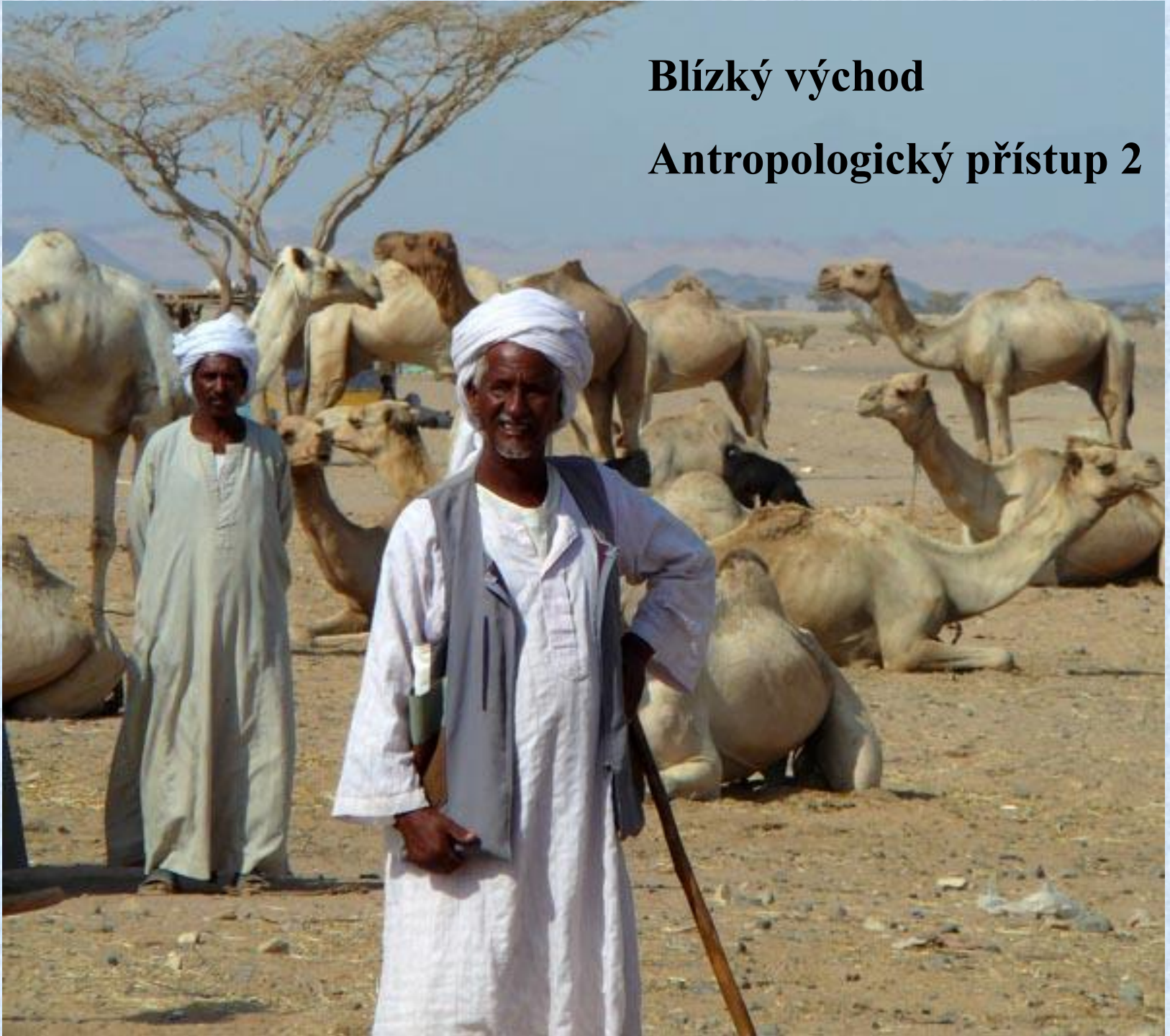

Blízký východ

Antropologický přístup 2

KOČOVNICKÉ PASTEVECTVÍ

- Světově desítky milionů lidí (Střední Asie, Sahel...)
- „pravé“ kočovnictví + transhumance
- Různé vzorce podle přírodních podmínek

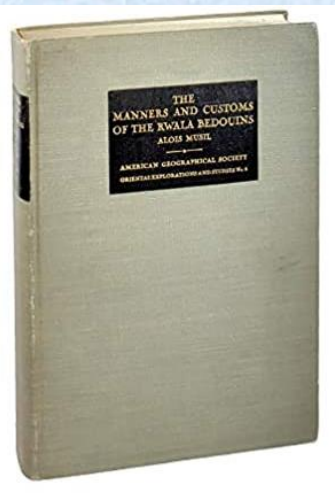

KOČOVNICKÉ PASTEVECTVÍ

- Vždy součást většího systému zahrnujícího venkov i město
- Na BV obvykle velbloudi, ovce a kozy
- Beduíni (*badawí, badú*) – v symbiotickém vztahu s usedlými
- Kočovnictví velice širokou kategorií (sociální kategorií!)
 - i pěstování plodin, částečně usedlí
 - přesuny v řádu desítek i tisíců km
 - kmenová organizace vs chybějící kmenová příslušnost
 - arabština i další jazyky (např. Harásís v Ománu, Kabábíš v Súdánu)

- Pouze někteří z kmene Ruwála jsou nomády (*badú rahhál*), většinově se ale identifikují jako beduíni
- Kdo říká o které skupině, že jde o beduíny a proč?
- Kočovnictví je geografickým termínem, pastevectví způsobem obživy, kmen je formou sociální organizace, beduín formou kulturní identity
- Přes malý celkový význam KP dříve velká pozornost antropologů, důvodem:
 - KP identita sociálních skupin spojená se segmentární organizací
 - zájem o lidskou ekologii (otázky adaptace na podmínky, vztahu ekologických/ekonomických podmínek na sociální organizaci)
 - poptávka ze strany vlád

- Více důvodů postupného ubývání kočovnictví
 - více kultivované půdy = méně půdy pro pastvu
 - snižující se přitažlivost pro usedlé obchodníky
 - konec karavanního obchodu
 - zmenšující se vojenská efektivita nomádů
 - rozsáhlá ekonomicko-politická změna
- Př. Irák – 1867 35% populace, 1970 3%
- Př. Egypt – snahy Muhammada Alího usadit beduínské kmeny, další fáze v 60. letech 20. st.
 - půda šejchům s nižším zdaněním (usurpace půdy šejchy)
 - šejchové do vládních úřadů (rodiny jako rukojmí)
- Zrychlení po 2. válce (př. SA – 1950 40%, 1970 11%, podobně např. Libye)
 - také sucho a hladomory, zejm. v Sahelu a Rohu

HdO

Nomadic Societies in the
Middle East and North Africa
Entering the 21st Century

Edited by
Dawn Chatty

Brill

- Další změny – přechod z velbloudů na ovce a kozy, „motorizované kočovnictví“
- Usazování má dopady na sociální organizaci
- Příklady odolávání usazování navzdory ekonomické výhodnosti – př. kmenů v SA (odpor k prolínání s nekmenovými skupinami)

Role kočovníků v kontextu vzniku moderních států

- Rozpor mezi kmenovou sociální organizací, loajalitou a principy vůdcovství a autoritou (různé druhy) a státní organizací
- Moc šejcha je založena na neformálních základech (+ ideologie rovnosti)
- Nomádské entity prakticky rozdrobeny, nevelká vojenská síla
- Unikání daním, nájezdy na karavany, usedlosti (placení *chúwa*), platby od státu (např. Osmanská říše)
- Celková dominance usedlých (různé strategie k oslabování beduínů)
- Ambice šejchů ovládnout usedlosti – transformace jejich moci, tlak na kontrolu kočovníků

- Kočovníci jsou zahrnuti do „státu“ pouze pokud se protínají jejich zájmy se zájmy vládců a elity (př. wahhábistů – zájem na ziscích z expedic, rostoucí zájem, následně potíže s loajalitou nomádských skupin, po 1912 snahy o jejich usazení)
- Loajalita skrze dotace, politické sňatky, alianční strategie atd.
- Tribální loajality dodnes aktuální v řadě případů

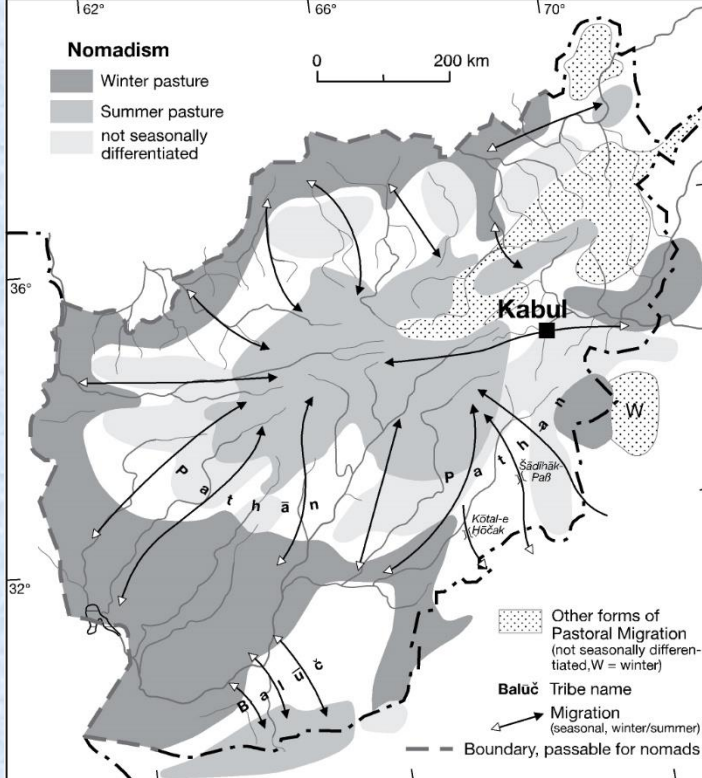
Libya's tribes

Ethnic Group

- Arab-Berber
- Berber
- Tuareg
- Tibbu
- Uninhabited

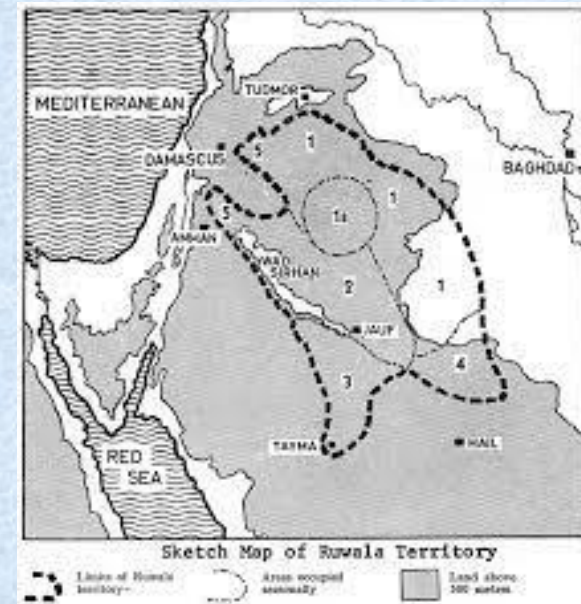
Fields

- Oil
- Gas
- Sirte basin

Případová studie „The Rwala Bedouin Today“ William Lancaster 1981

- V 70. letech max. 0,5 milionu, SA, Jordánsko, Sýrie, Irák
- S velbloudy na jih k poušti Nafúd v zimě, na sever v létě (migrace ovlivněna řadou okolností), v 70. letech půl populace pastevcí
- Od 50. let nové příležitosti (stát, ropa, pašování...)
- Dočasné tábory i stálá obydlí (*qawm*) – skupiny uvnitř *qawm* tvoří domácnosti, patroni/klienti, závislí (služební, otroci)
- Otroci – sociální kategorie (vlastní majetek, ochrana, odráží čest svého majitele, nemůže si vzít svobodnou beduínku

- Z vnějšku nepřehledný, uvnitř jasný systém vztahů a vazeb založených na příbuzenství – segmentární společnost
 - „každý segment se chápe jako nezávislá jednotka ve vztahu k jinému segmentu téže sekce, ale vidí oba segmenty jako sjednocené vůči jiné sekci (úrovni společenské organizace)
- Patrilineární genealogie důležitá, ne jediná (*ibn 'amm* – velmi široký koncept)
- Skupiny jsou definovány vztahově
- Segmenty na stejné úrovni jsou formálně rovnocenné („vyvážená opozice“)
- Lidstvo pochází od stejného předka (*baní Ádam*) – důležití ovšem Arabové (beduíni jako genealogicky blízcí a ostatní)
- 5 sekcí *fuchúdh* (větví) – Mur'adh, Dughmán, Ga'ádza'a, Fradždža, Chwátzba – úroveň „mýtických“ genealogií
 - níže genealogie tvárnější (klíčem aktuálně žijící skupiny), 5 generací
 - nikdo si „nepamatuje“ spojení s úrovní *fachdh*, spory mezi segmenty nezasahují do úrovně „sekce“

- Horní úrovně segmentární genealogie jsou fixní, níže existuje značná autonomie při vytváření zodpovědných skupin – sňatky zmnožují možnosti jednotlivců dovolávat se vazeb (více genealogií) = neustálý pohyb
- *Ibn 'amm* tak může znamenat:
 - patrilineární skupinu
 - třígenerační skupinu bez jména – mnoho sňatků, těsná ekonomická spolupráce členů
- „genealogie nevytváří vztah, vztah vytváří genealogii“ (genealogie se přizpůsobuje politickým a ekonomickým motivům)
- Od mužů jako manželů se očekává čest, statečnost, štědrost, politická prozíravost = dobrá reputace (vštěpováno od útlého dětství – velký veřejný tlak)
- Ženská reputace stejně důležitá, více omezená na prostředí skupiny

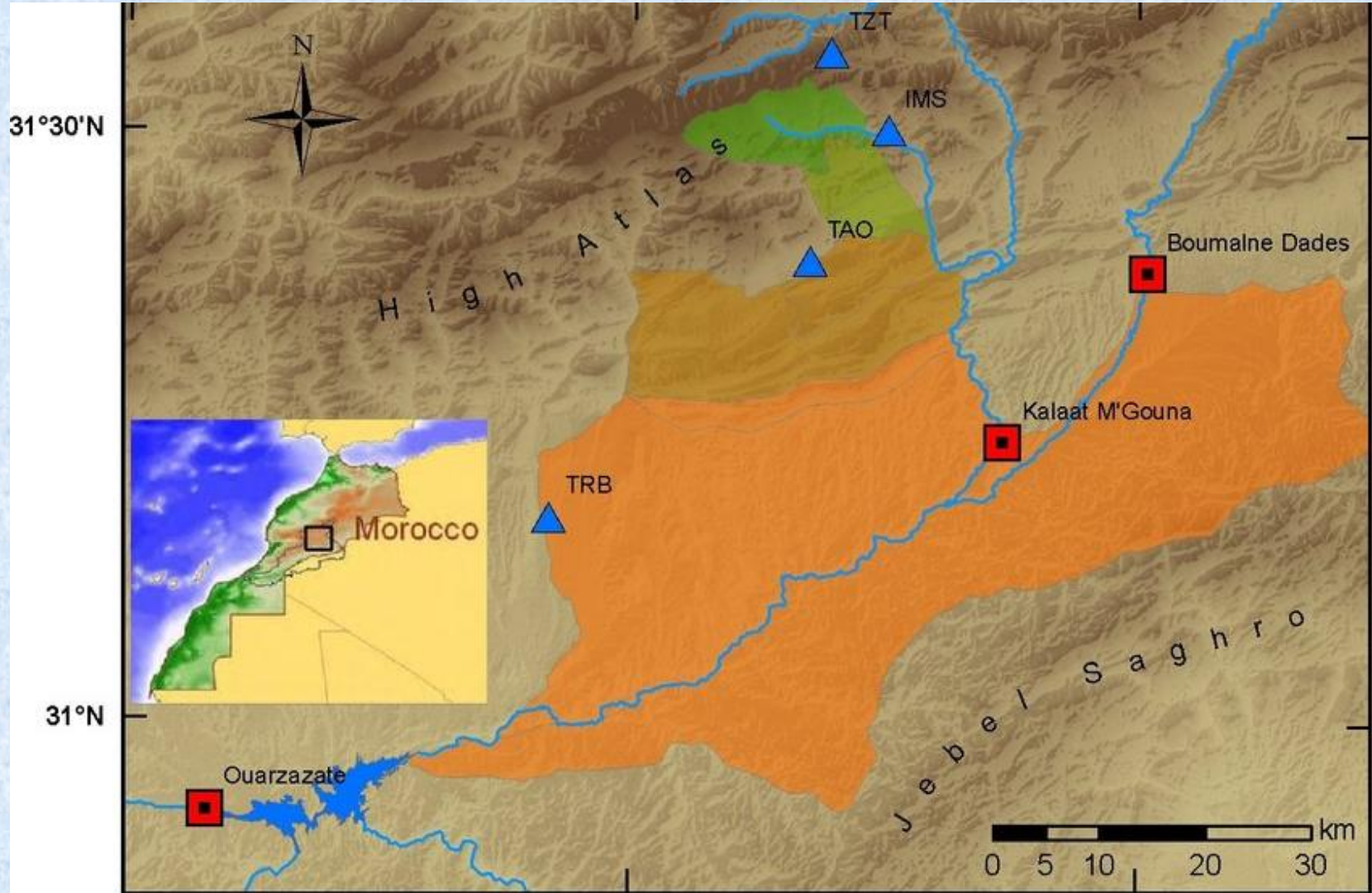
Abu-Lughod, L. (1986): *Veiled Sentiments: Honor and Poetry in a Bedouin Society* (Awlád 'Alí, Západní poušť)

→ pravidla cti drží ženy, muži se musí přizpůsobovat

Ženy tvrdí, například, že „skuteční muži“ kontrolují vše, co je na nich závislé, a bijí své ženy, pokud dělají hloupé věci. Jedna žena, jejíž dcera se měla provdat za jednoho z nejváženějších mužů v táboře, řekla: „má dcera chce muže, jehož oči jsou otevřeny – ne někoho krásného...ne, chce někoho, kdo jí vymezí její místo“ ...Jedna stará žena mi řekla: „pokud je muž skutečně někým, na ženy se neohlíží“. „Muž, který poslouchá ženu, která mu říká, co má dělat, je hlupák, žena jej řídí jako osla.“ (s. 89,95)

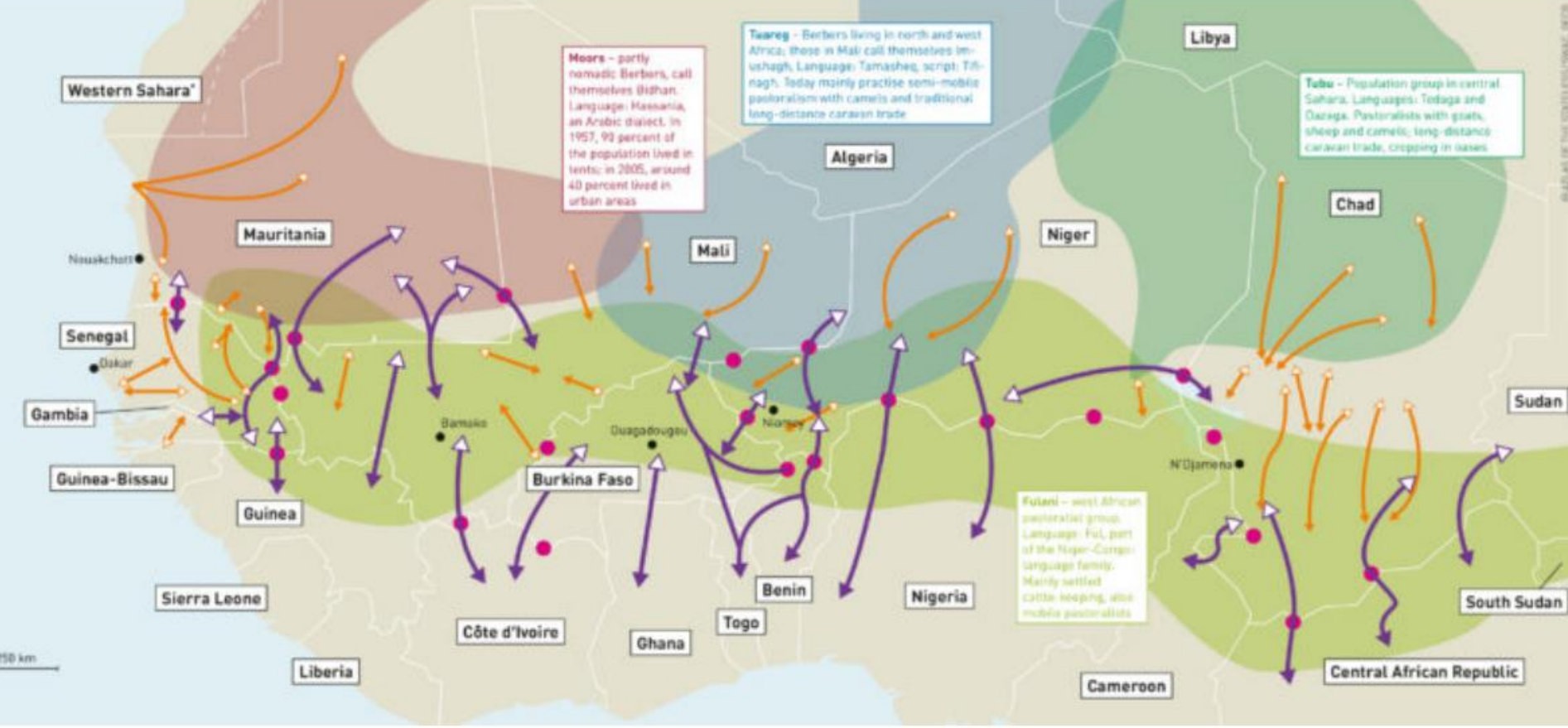
- Diskurs cti a hanby nemůže být omezen na muže – plné porozumění pouze skrze dynamiku interakce mezi muži a ženami
- Autorita nepochází z použití síly nebo z připsané pozice, ale z morální ceny

- Někteří šejchové vlivní mimo rámec beduínské společnosti – styky s vládními úřady
- Šejchové nemají žádnou formální moc nad kmenem – vůdcovství skrze schopnosti dosáhnout konsenzu, reprezentaci kmene u státních autorit, přístup k informacím, udržování reputace při uplatňování vlivu ve prospěch kolektivu
 - uznání autority je dobrovolným rozhodnutím rozumných, autonomních osob
- Reputace je založena na projevování ctností, ne na bohatství a kontrole zdrojů (autorita má morální základ)
- Rozdíly ve statusu vyjádřeny vztahem ne dominance a podřízenosti, ale ochrany a závislosti
- I ve významně změněných politicko-ekonomických podmínkách beduíni vidí v kmenových hodnotách a vzájemné podpoře stabilnější a trvalejší základ než ve státní autoritě a institucích

Location of study sites and pastures of Ait Toumert fraction

SAHEL IN MOTION
Transhumance migrations by the Fulani with their cattle in wet and dry seasons in west and central Africa

Cattle herders	Migration routes
■ Fulani	— national
Camel herders and caravans	— cross-border
■ Moors	▷ wet season
■ Tuareg	▷ dry season
■ Tubu	● official border crossing

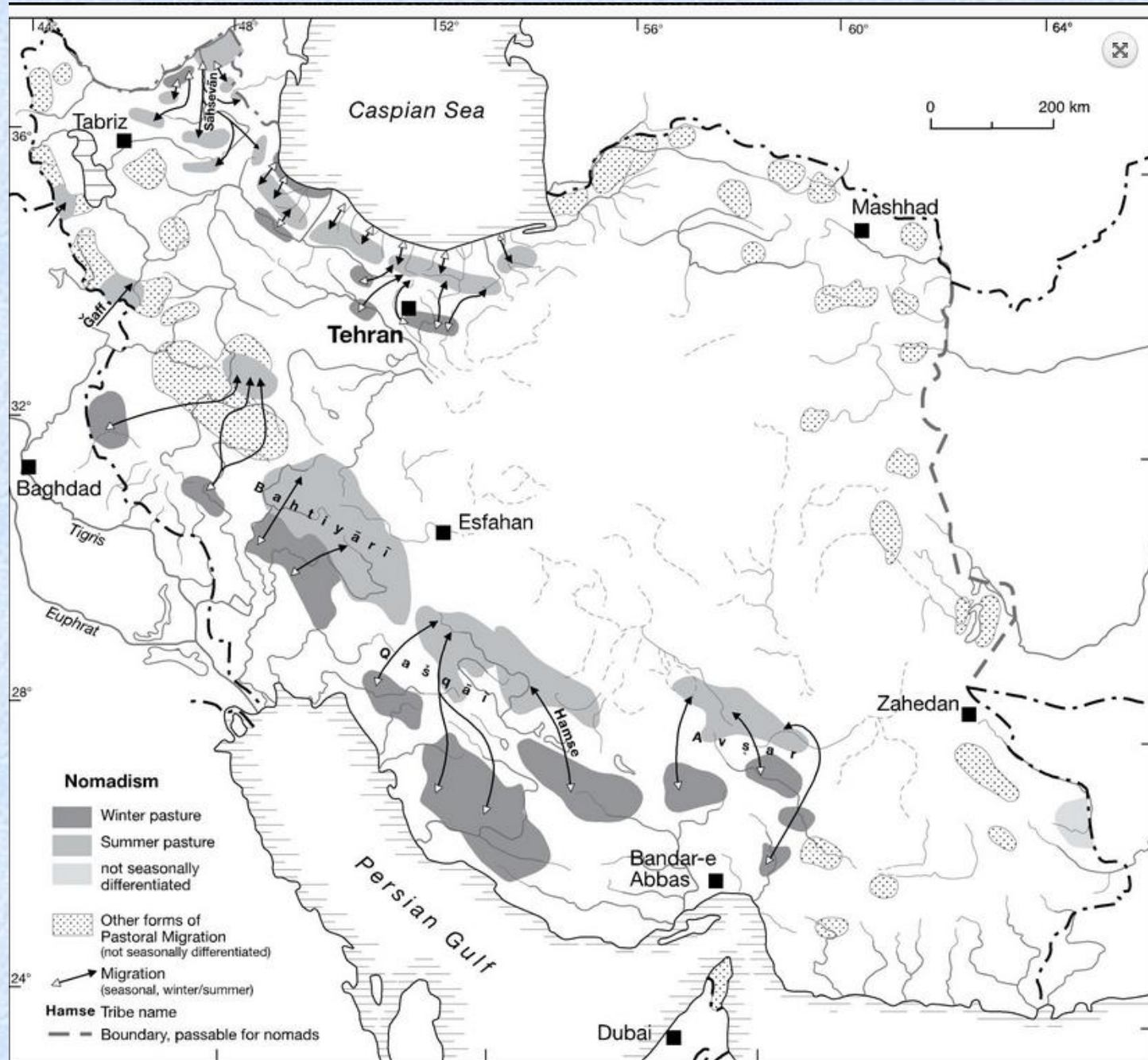

Figure 1. Survey of the distribution and location of summer and winter pastures.
 Source: Scholz, Schweizer, et al., see bibliography.

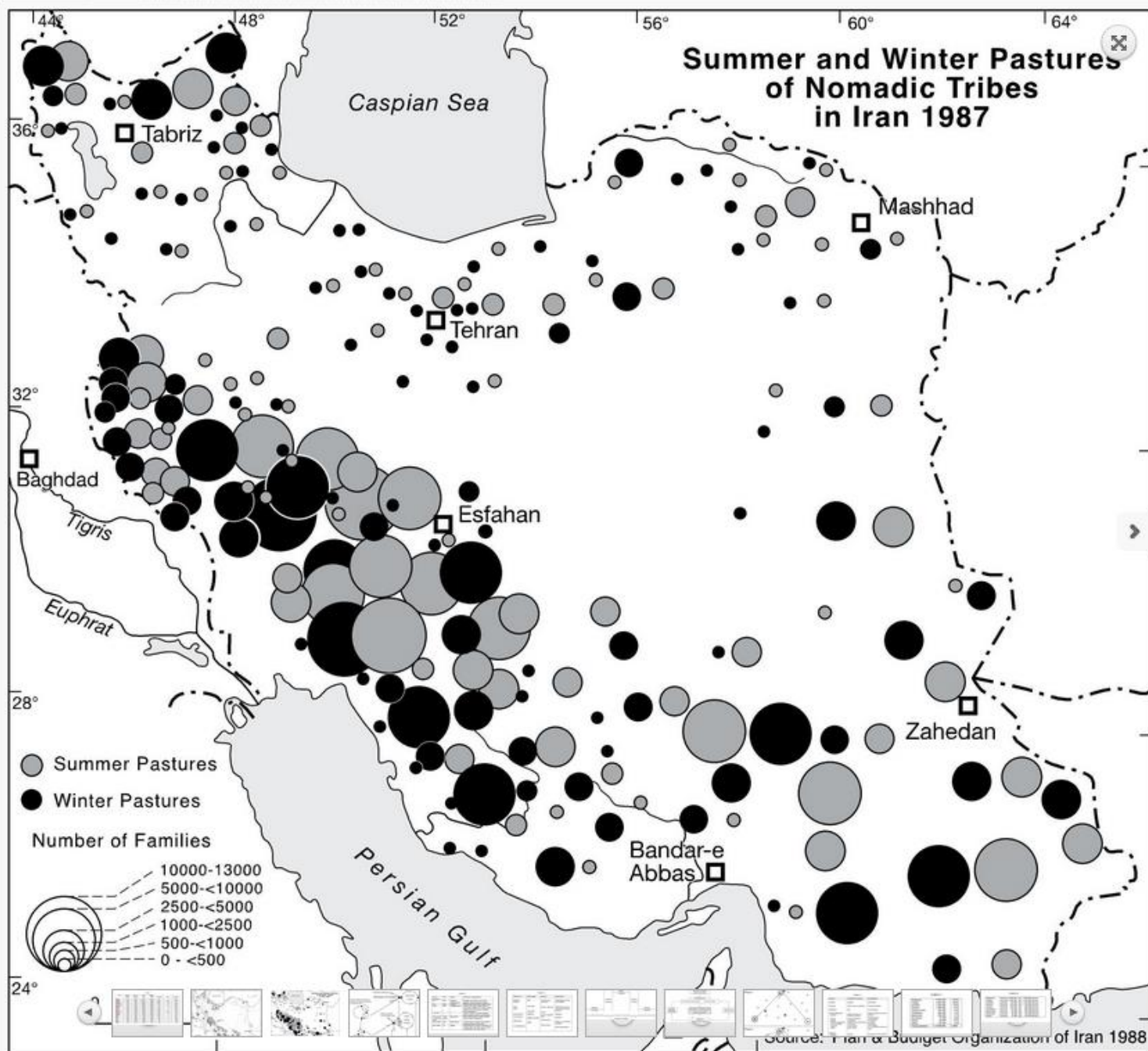

Figure 2. Summer and winter pastures of nomadic tribes in the mid-1980s. Source: Markaz-e Āmār-e Irān, see bibliography.

Nomads in the Middle East

Beatrice Forbes Manz

